

การสร้างแบบวัดพฤติกรรมครอบครัว ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กอายุ 10-15 ปี ด้วยเทคนิคเดลฟาย

โกวิท ยงวานิชจิต พ.บ., อ.ว. เวชศาสตร์ป้องกัน, อ.ว. เวชศาสตร์ครอบครัว
กชกร ศุภกาญจน์ ศษ.ม. พื้นฐานการศึกษา
ประไพ ศุภกาญจน์ วท.ม. จิตวิทยาพัฒนาการ

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อสร้างแบบวัดพฤติกรรมของครอบครัวด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กอายุ 10-15 ปี

รูปแบบการวิจัย: การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย

กลุ่มตัวอย่าง: ผู้เชี่ยวชาญด้านครอบครัวจากมหาวิทยาลัยจำนวน 10 ราย ผู้ที่ได้รับการยกย่องจากสังคมว่า เลี้ยงดูลูกได้เป็นอย่างดีจำนวน 4 ราย ผู้ที่เคยประสบปัญหาลูกติดยาเสพติด ที่ปัจจุบันสามารถดูแลลูกจนเลิกยาเสพติดได้จำนวน 4 ราย และผู้นำเยาวชนจากสถานเยาวชน กรุงเทพมหานครจำนวน 2 ราย รวมทั้งหมด 20 ราย

วิธีดำเนินการวิจัย: คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์ที่กำหนด สร้างแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของเทคนิคเดลฟาย นำข้อมูลพฤติกรรมของครอบครัวที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อการป้องกันปัญหาเสพติด มาสร้างแบบวัดพฤติกรรม ทดลองใช้และปรับปรุงแบบวัดพฤติกรรมในเด็กอายุ 10-15 ปี จำนวน 30 ราย

ตัววัดที่สำคัญ: ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรม

ผลการวิจัย: พฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติในชีวิตประจำวันต่อเด็ก 10-15 ปี เพื่อการป้องกันปัญหาเสพติดที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันมีทั้งหมด 10 ด้าน 120 พฤติกรรม โดยแบ่งเป็นพฤติกรรมที่ควรทำก่อนเกิดปัญหาหรือเพื่อป้องกันการเกิดปัญหา 5 ด้าน และพฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหขึ้น 5 ด้าน โดยพฤติกรรมที่ควรทำก่อนเกิดปัญหาด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ควรมีเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติด ได้แก่ พ่อแม่เป็นตัวอย่างที่ดีไม่ใช้ยาเสพติดทุกชนิด ส่วนพฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหขึ้น ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ พฤติกรรมด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารในครอบครัว ได้แก่ พ่อ แม่ ตั้งสติ เปิดใจยอมรับปัญหา ถามถึงความรู้สึกของลูกเมื่อลูกประสบปัญหา เมื่อนำรายละเอียดของพฤติกรรมดังกล่าวไปสร้างเป็นแบบวัดพฤติกรรมครอบครัว ทดลองใช้และปรับปรุงได้ค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟาของครอนบาช 0.863

สรุป: แบบวัดพฤติกรรมครอบครัวด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กอายุ 10-15 ปีที่ได้จากความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยพฤติกรรมของครอบครัวที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กทั้งหมด 10 ด้าน โดยมีรายละเอียดของพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวควรปฏิบัติในแต่ละด้านเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติด จำนวนทั้งสิ้น 120 พฤติกรรม

Abstract

Measurement Form Development by Delphi Technique for Measuring Family Protective Behavior against Drug Abuse Problem in Children aged 10–15 years old

Kovit **Yongvanitjit** **MD**
Kotchakorn **Supakanjana** **ME (Foundations Education)**
Prapai **Supakanjana** **MSc (Developmental Psychology)**

Drug Abuse Prevention and Treatment Division, Health Department, BMA

Objective: To develop a behavior measurement form to determine family protective behaviors against drug abuse problems among children aged 10–15 years.

Study design: Qualitative research using Delphi technique.

Subjects: Twenty selected informants including 10 university experts on family issues, four parents with social recognition on child-raising, four parents, who succeeded in helping their children quit the drugs, and 2 leaders from Bangkok Metropolitan Youth Council.

Methods: The family protective behaviors against drug abuse problem which were identified with consensus among key informants were used to develop the measurement form. The Delphi technique was used in the process of data collection and analysis. The form was tested and adjusted in 30 children aged 10–15 years.

Main outcome measures: Coefficient of family protection behavioral form.

Results: There were 10 main topics involving 120 behaviors that the families should apply to prevent drug abuse problem among their children aged 10–15 years old. Five topics were behaviors that the family should do to prevent drug abuse problem in their children. Among these behavior topics, the highest average score was the topic concerning other behaviors to prevent drug abuse problems in that parents should be the role model not to use any drugs. Another 5 main topics were behaviors that the family should do to help their children to cope with drug problems. Among these, behaviors of relationship development and communication among the family members was the topic that had highest average score, such as parents admit the drug problem and concerned about the feelings of their children in drug problems. These features were used to develop the measurement form of family protective behaviors against drug abuse problem among children aged 10–15 years. This form was then tested and modified. The modified behavior form yielded the Cronbach alpha coefficient of 0.863.

Conclusion: The measurement form of family protective behaviors against drug abuse problem among children aged 10–15 years, consisting of 10 main topics involving 120 behaviors, is reliable. The family members should apply these protective behaviors to prevent drug abuse problems among their children.

Key words: family protective behavior, drug abuse problem

บทนำ

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด นอกจากควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติดแล้ว มาตรการหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การควบคุมผู้เสพ โดยเฉพาะการควบคุมไม่ให้มีผู้เสพยาใหม่เกิดขึ้น กลุ่มเป้าหมายสำคัญ คือ เด็กและเยาวชน การป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้ตกเป็นทาสของยาเสพติด โดยมุ่งเป้าสำคัญไปที่การส่งเสริมพฤติกรรมครอบครัวที่กระทำหรือแสดงออกต่อเด็กให้เกิดภูมิคุ้มกัน มีทักษะที่จะดำรงชีวิตโดยไม่พึ่งพายาเสพติด จึงเป็นหนทางที่ก่อให้เกิดการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างทั่วถึง และเท่าทันต่อสถานการณ์

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่านักเรียนที่มาจากรอบครัวที่อบอุ่น มีรายงานการใช้สารเสพติดหรือสูรณ้อยกว่าครอบครัวที่แตกแยก^{1,2} นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่าพฤติกรรมของครอบครัวที่บิดามารดาและบุตรมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันจะช่วยป้องกันการบริโภคยาเสพติดในบุตรได้³⁻⁵ แต่ยังไม่พบว่ามี การสร้างแบบวัดพฤติกรรมของครอบครัวด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดมาก่อน

เพื่อให้ได้รายละเอียดพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของครอบครัว ที่ควรปฏิบัติต่อเด็กอายุ 10-15 ปี เพื่อที่จะป้องกันปัญหายาเสพติด และแบบวัดพฤติกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาพฤติกรรมของครอบครัวและสร้างแบบวัดพฤติกรรมครอบครัวด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาว่าในปัจจุบันครอบครัวที่มีเด็กอายุ 10-15 ปี มีพฤติกรรมดังกล่าวมากน้อยเพียงใด

ประชากรตัวอย่างและวิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างแบบวัดพฤติกรรมครอบครัวด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดมี 20 ราย คือ ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านครอบครัว จำนวน 10 ราย ผู้ที่ได้รับการยกย่องจากสังคมว่า เลี้ยงลูกได้เป็นอย่างดี โดยได้รับรางวัลพ่อแม่ดีเด่นจำนวน 4 ราย ผู้ที่เคยประสบปัญหาลูกติดยาเสพติด ปัจจุบันสามารถดูแลลูกจนเลิกยาเสพติดได้ และดูแลลูกได้เป็นอย่างดี จำนวน 4 ราย ผู้นำเยาวชนจากสภาเยาวชนกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองและปรับปรุงแบบวัดพฤติกรรมครอบครัวด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กอายุ 10-15 ปี คือนักเรียนอายุ 10-15 ปี ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 30 ราย

นิยามตัวแปร

แบบวัดพฤติกรรมครอบครัว หมายถึง แบบสอบถามชนิดประเมินค่า 5 ระดับ ที่มีรายละเอียดของพฤติกรรมครอบครัวในด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดให้แก่เด็กอายุ 10-15 ปี โดยมีลักษณะสำคัญ คือ ต้องมีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กในช่วงอายุ 10-15 ปี

พฤติกรรมของครอบครัว หมายถึง การกระทำ การแสดงออกทางกาย วาจา และความสัมพันธ์ในด้านจิตใจที่สมาชิกในครอบครัว คือ พ่อ แม่ และบุคคลใกล้ชิด เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา แสดงออก ปฏิบัติต่อเด็กในครอบครัวที่มีอายุ 10-15 ปี

การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็ก หมายถึง การป้องกันในครอบครัวไม่ให้เด็กไปใช้ยาหรือสารเสพติดที่ผิดกฎหมาย เช่น ยาบ้า กัญชา สารระเหย เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์ที่กำหนด สร้างแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าความสอดคล้องตามขั้นตอนเทคนิคเดลฟาย โดยสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 รอบ และจะใช้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญตอบในรอบที่ 3 มาสร้างเป็นแบบวัดพฤติกรรมครอบครัวในด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กอายุ 10-15 ปี ซึ่งเป็นชนิดประเมินค่า 5 ระดับ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอายุ 10-15 ปี จำนวน 30 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติเชิงพรรณนาและนำเสนอในรูปของจำนวน ร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำแนกเป็น

ข้อมูลรอบที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหาคำตอบจากแบบสอบถามปลายเปิดจัดหมวดหมู่ตามความเหมือน ความต่างของคำตอบ

ข้อมูลรอบที่ 2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ข้อมูลรอบที่ 3 วิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และเหตุผลที่ผู้เชี่ยวชาญแสดงมาในกรณีที่คำตอบของผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นแตกต่างจากกลุ่ม และหาความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมครอบครัวด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กอายุ 10-15 ปี ด้วยวิธีแอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาช (Cronbach)

ผลการวิจัย

ร้อยละ 80 ของผู้เชี่ยวชาญด้านครอบครัวจากมหาวิทยาลัย มีประสบการณ์ในการทำงานด้านครอบครัวเป็นเวลา 20-30 ปี และร้อยละ 90 ของผู้ที่มีประสบการณ์ในการดูแลบุตร มีประสบการณ์ในการดูแลบุตรเป็นเวลา 17-21 ปี

พฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติในชีวิตประจำวันต่อเด็ก 10-15 ปี เพื่อป้องกันปัญหาเสพติดที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันมีทั้งหมด 10 ด้าน 120 พฤติกรรม ในรายงานนี้ นำเสนอเฉพาะพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรกในแต่ละด้าน ซึ่งพฤติกรรมของครอบครัวดังกล่าวจำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ พฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติก่อนที่จะเกิดปัญหา (ตารางที่ 1) และพฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหาขึ้น (ตารางที่ 2)

พฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติก่อนเกิดปัญหาหรือเพื่อป้องกันการเกิดปัญหา มี 5 ด้าน ประกอบด้วย พฤติกรรมการส่งเสริมและสร้างระเบียบวินัย ด้านการส่งเสริมบทบาททางสังคม ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด ด้านการช่วยปรับลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ควรมีเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติด พบว่าพฤติกรรมด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ พฤติกรรมอื่น ๆ ที่ควรมีเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติด โดยพฤติกรรมที่ได้คะแนนสูงสุดได้แก่ พ่อ แม่ เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช้สารเสพติดทุกชนิด คอยสั่งสอน แนะนำเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดแก่ลูก ๆ และกำหนดกติการ่วมกันอย่างชัดเจนว่า จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดชนิดใด ๆ ทั้งสิ้น

สำหรับพฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหาขึ้น มี 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการสนับสนุนการเรียน ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารในครอบครัว ด้านการเผชิญความเครียดและปัญหาในครอบครัว ด้านการช่วยเหลือแก้ไขปัญหามาจากการเผชิญสังคม และด้านการส่งเสริมกำลังใจและพัฒนาการด้านอารมณ์ พบว่าพฤติกรรมด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารในครอบครัว

มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด โดยพฤติกรรมที่ได้คะแนนสูงสุดได้แก่ พ่อ แม่ ตั้งสติเปิดใจยอมรับปัญหา พูดด้วยน้ำเสียงอ่อนโยน ถามถึงความรู้สึกของลูก เมื่อลูกประสบปัญหา เช่น เกิดอะไรขึ้น ลูกรู้สึกอย่างไร ในตอนนี้

เมื่อนำรายละเอียดของพฤติกรรมของครอบครัวด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กอายุ 10-15 ปี ดังกล่าวไปสร้างเป็นแบบวัดพฤติกรรมของครอบครัว แล้วนำมาทดลองใช้และปรับปรุงกับกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย ซึ่งเป็นเพศชาย จำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.3 เพศหญิง จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.7 มีอายุ 10-15 ปี แต่ละอายุมีจำนวน 5 รายเท่ากัน สถานภาพครอบครัว พ่อแม่อยู่ด้วยกัน จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.0 พ่อแม่ไม่อยู่ด้วยกันแต่ยังติดต่อกันมาหากัน 5 ราย และพ่อแม่ไม่อยู่ด้วยกันและไม่ติดต่อกันเลย 1 ราย กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่กับพ่อแม่ จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 80 อาศัยอยู่กับพ่อ 3 ราย อยู่กับแม่ 2 ราย และอยู่กับย่า 1 ราย

จากการทดลองใช้แบบวัดพฤติกรรม ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟาของครอนบาช ทั้งฉบับเท่ากับ 0.863 โดยพบว่าทุกข้อมีความเชื่อมั่นเกิน 0.70 ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นได้มาตรฐาน

วิจารณ์

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า พฤติกรรมทั้งหมดที่ปรากฏในแบบวัดพฤติกรรมนี้มี 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติก่อนเกิดปัญหา ซึ่งเป็นการป้องกันระดับปฐมภูมิ (primary prevention) และพฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ซึ่งเป็นการป้องกันระดับทุติยภูมิ (secondary prevention) ที่เมื่อเกิดปัญหาแล้วป้องกันไม่ให้อาการลุกลามรุนแรงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการป้องกันปัญหาเสพติด⁴ ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของพฤติกรรมครอบครัวที่ปรากฏในแบบวัดพฤติกรรมนี้คือ มุ่งเน้นการมีพฤติกรรมเชิงบวกเพื่อสร้างความอบอุ่นในครอบครัวและให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวมากกว่าการมุ่งแก้ไขสภาพแวดล้อมภายนอก¹⁻⁴ โดยผลของพฤติกรรมเชิงบวกของครอบครัวนี้จะส่งผลโดยตรงต่อการสร้างภูมิคุ้มกันการป้องกันการเสพติดให้แก่เด็กได้โดยตรง⁵ ไม่ว่าพฤติกรรมนั้นจะแสดงออกทางกายด้วยการโอบกอดแสดงความรักทางวาจาด้วยการกล่าวชื่นชมเมื่อเด็กประพฤติดี และทางจิตใจด้วยการให้อภัย ให้กำลังใจ ยอมรับร่วมแก้ไขปัญหายอย่างจริงจัง พฤติกรรมเหล่านี้มีผลดีโดยตรงต่อการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดให้เด็ก นอกจากนั้นรายละเอียดของพฤติกรรมของ

ตารางที่ 1 พฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติก่อนเกิดปัญหาที่มีผลต่อการป้องกันปัญหาหาสาเหตุในเด็กอายุ 10-15 ปี ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรกในแต่ละด้าน

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย
ด้านการส่งเสริมและสร้างระเบียบวินัย	
: พ่อ แม่ บุคคลใกล้ชิด สอนและทำให้ดู เวลาอยู่ในสังคมด้วยกัน เช่น รักษาอุปกรณ์สาธารณะ เคารพกฎจราจร ข้ามสะพานลอย ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกราด ไม่เอาแต่ใจ และเคารพสิทธิผู้อื่น	4.65
: พ่อ แม่ บุคคลใกล้ชิด อธิบายถึงประโยชน์ของการมีระเบียบวินัย และผลเสียของการไม่มีระเบียบวินัย เช่น คนที่มีระเบียบวินัย จะประสบความสำเร็จในการเรียน การงานได้ง่าย และเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ส่วนคนที่ไม่มีระเบียบวินัยจะพบกับความยุ่งยากในชีวิต อาจประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย	4.65
ด้านการส่งเสริมบทบาททางสังคม	
: พ่อ แม่ เป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะการยกย่อง เคารพ ดูแล ปูย่า ตายาย และชื่นชมเด็กเมื่อปฏิบัติได้ดี	4.65
: บุคคลใกล้ชิด ชื่นชมเด็กเมื่อเด็กมีพฤติกรรมเหมาะสม แสดงท่าทีอ่อนโยน เมื่อเด็กให้ความเคารพ	4.60
ด้านการป้องกันปัญหาหาสาเหตุ	
: สมาชิกทุกคนในครอบครัวช่วยกันค้นหาจุดเด่นในตัวเด็ก เช่น ดนตรี กีฬา มารยาท การเคารพกฎระเบียบ ความขยัน วานอนนอนง่าย แล้วส่งเสริมให้เห็นว่าสิ่งเหล่านี้คือคุณค่าที่ดี	4.70
: พ่อ แม่ พุดคุยเกี่ยวกับเรื่องโทษ พิษภัยของยาเสพติดโดยมีท่าทีจริงจัง แต่ไม่ดุ และคอยสังเกตพฤติกรรม ตั้งกติกา กฎระเบียบให้ชัดเจน	4.60
: พ่อ แม่ บุคคลใกล้ชิดให้ความเข้าใจในตัวลูกเมื่อรู้ว่าลูกแอบสูบบุหรี่ ไม่ตีโพยตีพาย ไม่ทำเป็นเรื่องใหญ่ แต่ให้แสดงความคิดเห็นว่าทุกคนในครอบครัวยังไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่และอธิบายถึงโทษที่เกิดขึ้น	4.60
: พ่อ แม่ บุคคลใกล้ชิด ตั้งสติไม่ด่วนสรุปเมื่อสงสัยว่าลูกใช้ยาเสพติด เรียกลูกมาคุยด้วยท่าทีห่วงใย	4.60
ด้านการช่วยปรับลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	
: สมาชิกทุกคนในครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่กันทั้งในเรื่องการเคารพกฎระเบียบ กฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรม และการสร้างวัฒนธรรมที่ดีในครอบครัว	4.70
: สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีการสื่อสารแลกเปลี่ยน พุดคุย ชื่นกันและกันอย่างเปิดเผยในเชิงสร้างสรรค์สม่ำเสมอ	4.70
พฤติกรรมอื่นที่ควรมีเพื่อการป้องกันปัญหาหาสาเหตุ	
: พ่อ แม่ เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติ ปฏิบัติ ไม่ใช่สารเสพติดทุกชนิด คอยสั่งสอน แนะนำเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดแก่ลูก ๆ และกำหนดกติการ่วมกันอย่างชัดเจนว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดชนิดใด ๆ ทั้งสิ้น	4.85
: สมาชิกทุกคนในครอบครัวช่วยกันสร้างบรรยากาศในบ้านให้น่าอยู่ อบอุ่น จริงใจ พร้อมให้ความช่วยเหลือกัน ทำให้ลูกรู้สึกว่าการกลับบ้านคือความสุข คือที่พักใจ พักกาย และรู้สึกว่ามีคนหมาย มีความสำคัญในบ้านในครอบครัว	4.75

ตารางที่ 2 พฤติกรรมที่ครอบครัวควรปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหาขึ้นที่มีผลต่อการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กอายุ 10-15 ปี ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรกในแต่ละด้าน

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย
ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้	
: พ่อร่วมวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับลูกโดยมีท่าทีที่เห็นใจให้กำลังใจและพร้อมร่วมมือแก้ไขเมื่อลูกประสบปัญหาการเรียน	4.80
: แม่ให้การสนับสนุนพ่อ ถามความรู้สึกของลูกต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและประสานงานกับครู เพื่อแก้ไขโดยไม่โยนความผิดให้แก่คนใดคนหนึ่ง	4.80
ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารในครอบครัว	
: พ่อ แม่ ตั้งสติ เปิดใจยอมรับปัญหา พูดด้วยน้ำเสียงอ่อนโยน ถามถึงความรู้สึกของลูก เมื่อลูกประสบปัญหา เช่น เกิดอะไรขึ้น ลูกรู้สึกอย่างไรในตอนนี้	4.85
: สมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องควบคุมสติให้มั่นคงให้กำลังใจแก่เด็กและให้ความมั่นใจว่าจะสามารถดำเนินชีวิตประจำวันต่อไปได้ ทุกปัญหาต้องมีทางออกที่ดีและไม่กล่าวโทษโยนความผิดให้กัน เมื่อครอบครัวประสบปัญหา	4.80
ด้านการเผชิญความเครียดและปัญหาในครอบครัว	
: แม่ไม่พุ่มพ่าย ไม่ไว้วางใจแต่ต้องแสดงความหนักแน่นและชวนลูกมาแก้ไขปัญหา	4.65
: พ่ออยู่เคียงข้างลูก สนับสนุนให้ลูกกล้ายอมรับและเผชิญกับความเครียดว่าเป็นเรื่องปกติสามารถเกิดขึ้นได้	4.60
ด้านการช่วยเหลือแก้ไขปัญหามาจากการเผชิญสังคม	
: พ่อ แม่ ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่โยนความผิดให้ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง และเป็นหลักในการแก้ไขปัญหา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้ลูกพูดความจริง และยอมรับความจริงที่เกิดขึ้น โดยอธิบายให้ลูกเข้าใจว่าความจริงจะเป็นทางออกที่ดีของปัญหานั้น ๆ	4.85
: พ่อ แม่ บุคคลใกล้ชิดต้องแสดงท่าทีอ่อนโยน รับฟังด้วยความสงบ ไม่ตัดสินว่าปัญหานั้นรุนแรงมากน้อยเพียงใด และรับฟังให้จบ ให้คำชมเชยเด็กว่าเก่งมากที่กล้าพูดความจริงแล้วจะร่วมมือกันแก้ไขปัญหานี้	4.70
ด้านการส่งเสริมกำลังใจและพัฒนาการด้านอารมณ์	
: พ่อ แม่ บุคคลใกล้ชิดมีเวลาใกล้ชิดกับเด็ก ๆ และคอยชื่นชมในพฤติกรรมที่ดี ไม่ตำหนิรุนแรงเมื่อทำผิดแต่ให้ลงโทษใหม่ แก้ไขใหม่ในครั้งต่อไป	4.75
: พ่อ แม่ บุคคลใกล้ชิดต้องเป็นแบบอย่าง และสอนผ่านกิจกรรม หรือสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ถึงผลดีผลเสียของการแก้ไขปัญหาวัยวิธีที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม	4.70

ครอบครัวด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กอายุ 10-15 ปี ที่ได้จากการวิจัยนี้ยังสามารถนำไปใช้ประชาสัมพันธ์ รมรณรงค์ ส่งเสริมให้ครอบครัวได้มีพฤติกรรมดังกล่าวเพื่อที่จะป้องกันเด็ก ให้ปลอดภัยจากยาเสพติดได้ รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบวัดพฤติกรรม จะเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผน กำหนดนโยบาย นำไปใช้ในการสร้างความตระหนักแก่ครอบครัวเพื่อสนับสนุนให้ครอบครัวมีพฤติกรรมป้องกันปัญหาเสพติดต่อเด็กต่อไป

ในด้านค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดพฤติกรรมนี้มีค่าความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบาช เท่ากับ 0.863 โดยพบว่าทุกข้อมีค่าความเชื่อมั่นเกิน 0.70 ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นได้มาตรฐานตามวิธีการหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale)⁶

สรุป

แบบวัดพฤติกรรมครอบครัวด้านการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กอายุ 10-15 ปีที่ได้จากความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย พฤติกรรมของครอบครัวที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กทั้งหมด 10 ด้าน โดยมีรายละเอียดของพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวควรปฏิบัติก่อนเกิดปัญหา และพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหาขึ้น เพื่อการป้องกันปัญหาเสพติดจำนวนทั้งสิ้น 120 พฤติกรรม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ศูนย์ประสานงานกลางองค์กรภาคเอกชนต่อต้านยาเสพติด สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักอนามัย แพทย์หญิงสุวณี รัชธรรม นายแพทย์อรรถพล สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุงที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนในการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าตลอดการวิจัย และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กองป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด สำนักอนามัย กรุงเทพมหานครที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

1. ธีรนามาส สุวรรณรักษ์. พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนผู้ใหญ่สตรีบางเขน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2543.
2. ทศนียา ปิ่นคล้าย. พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2543.
3. กุหลาบ รัตนสังขธรรม, วิไล สถิตย์เสถียร, ธิรพงษ์ ธิรมนัส, พัทธี สุวรรณศรี. สัมพันธภาพในครอบครัวกับปัญหาเสพติดและพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก. รายงานการวิจัย. ทบวงมหาวิทยาลัย; 2538.
4. ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม. ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนไปใช้ยาเสพติด และวิธีการ/รูปแบบการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน. 2548: 378-9.
5. สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม. การศึกษางานวิจัยและวิชาการเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด. 2550: 28.
6. สมบูรณ์ สุริยวงศ์, สมจิตรา เรืองศรี, เพ็ญศรี เศรษฐวงศ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ; 2543. 153-4.